

**KOTONA ASUMISEN TURVALLISUUS,
KAT-TOIMINTA**

Toteutetun käytännön nimi

Kotona asumisen turvallisuus, KAT-toiminta.

www.kotonaasumisenturvallisuus.fi

Verkostomaisella yhteistyön tavoitteena tuottaa turvallisuutta maakunnan alueella ikäihmisille ja heidän kotiympäristöön tilanteessa, jossa hoidon ja hoivan painopistettä siirretään systemaattisesti laitosympäristöistä ihmisten koteihin.

Mukana KAT toiminnassa Etelä-Karjalan alueella Etelä- Karjalan pelastuslaitos, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskus (EKSOTE), LUT-yliopisto ja Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu, alueen järjestöjä mm. martat, sopimuspalokunnat, sote- ja turva-alan yrityksiä, omaiset ja läheiset sekä erityisesti asukkaat itse. Poliisi osallistunut myös työskentelyyn ja tiedonvaihtoon.

Riskien tunnistaminen ja niiden ennalta ehkäisy, riskitiedonvaihto sekä yhteistyö toimintaa varten muodostetun verkoston avulla ja sitä hyödyntäen. Tutkimustyön kiinnittäminen toimintaan, mukana verkoston jäsenet sekä pelastusopisto.

Toteutuneet hankevaiheet tähän mennessä KAT1, KAT2, KAT3.

Toiminnan kehittämistyön aikana on mm. tehty sote-pelastuslaitos kesken yhteisiä kotikäyntejä asiakkaille, osallistettu työpajatoiminnan avulla eri toimijoita toimintamallien luomiseen ja kehittämiseen sekä viestitty asiasta monipuolisia viestintäkanavia käyttäen. Toimintaa on esitelty kansallisesti mm. sote- ja pelastuslaitosten sekä verkostotoimijoiden keskeisissä foorumeissa, Sisäministeriölle ja Sosiaali- ja terveysministeriölle. Kansainvälisesti sote-alan foorumeissa ja seminaareissa Göteborgissa sekä Lontoossa, Viron pelastustoimelle sekä Saksalaiselle Bedsdorfin alueen kumppaneille.

KAT2 hankevaiheessa kehitetty konkreettinen työkalu asumisturvallisuudesta ollut käytössä maakunnan alueella ja Saksalaisilla kumppaneilla testauksessa. Testiä täytetty tällä hetkellä mm. soten kotihoidon asukkaille, eri tilaisuuksissa ja kampanjoissa ohjatusti ammattilaisten ohjaamana useita tuhansia kappaleita. KAT3 vaiheessa kehitetty tutkimuksen avulla ennakoivaa riskianalytiikkaa ja riskejä ennalta ehkäiseviä toimintamalleja. Tuloksista tuotettu myös vertaisarvioituja julkaisuja.

Kokonaisuus, johon toteutettu käytäntö liittyy

Turvallisuuden tunteen lisääminen
Onnettomuuksien estäminen
Ikääntyneiden turvallisuuden edistäminen
Hyvien väestösuhteiden edistäminen

Mistä käytäntö sai alkunsa, kauan se on ollut käytössä ja miksi sille oli tarvetta?

Vuonna 2013 lopulla muutamat sote-ammattilaiset ja omaiset ottivat yhteyttä pelastuslaitokselle ja kysyivät vähän huolestuneina, että miten turvallisuus pitää järjestää kodeissa, kun hoivapalvelut suunnataan sinne perinteisen laitoshoidon sijaan.

Pelastuslaitos kutsui yhteydenottojen jälkeen itsensä EKSOTEn luokse keskustelemaan tilanteesta ja sen edellyttämistä toimenpiteistä. Keskustelujen ja neuvotteluiden jälkeen käynnistettiin asiaa

koskeva esiselvitys ratkaisuiden hakemiseksi. Selvitystyön myötä työskentelyyn kutsuttiin mukaan LUT yliopisto ja Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu toiminnan kehittämistarvetta tukemaan.

Tarve KAT-käytännölle on ollut ilmeine hoivapalvelumuutokseen perustuen. Perinteisessä laitoshoidossa on järjestelmälliset turvallisuusvaatimukset ja toiminnanharjoittaja vastuussa sekä asiakassuhteessa mm pelastuslaitokseen. Uudessa tilanteessa, kun hoiva viedään koteihin, ovat asiakkaat/asukkaat suorassa asiakassuhteessa pelastuslaitokseen turvallisuuden osalta. Muutos tarkoittaa turvallisuuden/riskienhallinnan näkökulmasta merkittävää siirtymää järjestelmällisistä turvallisuusympäristöistä siirtymistä hajasijoitettuihin ja heterogeenisiin maantieteellisesti hajallaan oleviin olosuhteisiin. Pelastustoimen suorien asiakkuuksien määrä kasvaa näin ollen moninkertaiseksi haastaen riskienhallintaa merkittävästi. Muodostuneet uudet riskipisteet eivät noudata pelastustoimen käytössä olevaa riskialuemäärittelyä.

Ketkä osallistuivat käytännön kehittämiseen ja toimeenpanoon?

Etelä-Karjalan pelastuslaitos ja Eksote päävastuullisina vuorovetoperiaatteella. Saimaan ammattikorkeakoulu, LUT yliopisto ja Pelastusopisto. Kaikki KAT-verkoston jäsenet löytyvät osoitteesta www.kotonaasumisenturvallisuus.fi

Miten käytäntö toteutettiin?

Hankevaiheiden KAT1, KAT2, KAT kautta osin omalla ja osin kilpailuilta markkinoilta haetulla ja saadulla hankerahoituksella.

Kuinka paljon ja millaisia kustannuksia aiheutui käytännön toteuttamisesta?

-KAT1 60 000€, josta pelastuslaitoksen omarahoitusosuus 40 000€.

-KAT2 293 000€, josta pelastuslaitoksen osuus 15 000€

-KAT3 360 000€, josta pelastuslaitoksen osuus 50 000€.

-RiPe-toiminta (koulusta vastavalmistuneet uudet pelastajat) asukkaiden kodeissa sote-yhteiskäynnellä pelastuslaitoksen muun henkilöstön kanssa mm.valvontatoimenpiteitä toteuttamassa 10 000€.

KAT2 rahoituslähteen kautta saadulla avustuksella kehitetty pelastuslaitokselle sopimuspalokunnan vetämänä RPAS suorituskykyä riskitilanteiden hallintaan ja tilannekuvan tuottamiseen erityisesti häiriö- ja poikkeamatilanteita varten, avustus n. 100 000€, omarahoitusosuus 0€. Pelastuslaitos tässä asiantuntijaohjaajan roolissa.

Näiden lisäksi pienempiä kustannuseriä.

Voiko käytännöllä sanoa olleen konkreettisia tuloksia ja vaikutuksia?

Kyllä.

Tiedonvaihto ja yhteistyö (vuorovaikutus) eri toimijoiden kesken kehittynyt merkittävästi, erityisesti sote-pela, asumisturvallisuuden eri riskitekijöiden hallitsemiseksi ennalta.

Kehittyneen yhteistyön ja tiedonvaihdon avulla kyetään tulkitsemaan yhdessä toimintaympäristön keskeisiä turvallisuuteen vaikuttavia muutostekijöitä (tilannekuva) ja kohdentamaan tarvittavia

ennalta ehkäiseviä (monipuolisia ja eri ammattilaisten osaamista edellyttäviä) toimenpiteitä riskejä pienentämään ja niitä poistamaan, jotta kotona-asuminen olisi mahdollisimman turvallista iäkkäillä ihmisillä.

KAT-toimintamallia on hyödynnetty viimeksi maakunnallisen varautumisen kehittämisessä ns. alueellisen valmiuskeskustoiminnan kehittämisessä. Valmiuskeskusmallia testattu mm. alueellisessa valmiusharjoituksessa ja muissa pienemmissä harjoituksissa. Henkilöstöä mm. koulutettu toimintamalliin, jossa KAT-verkosta hyödynnetty.

Olisiko jotain voitu tehdä paremmin tai eri lailla? Mikä oli erityisen haasteellista?

Haasteellista oli alkuvaiheessa saada luotua tarvittava luottamus eri toimijoiden välille, kun mm. tietosuojan ja lainsäädännön rajapinnat ja mahdollisuudet henkilöstölle osin vieraat.

Yhdessä tekemisen kautta ennakkoluulot saatu kytkeytyä pois, kun tunnistettu asiat, toimittu sovitusti yhdessä sekä huolehdittu tarvittavasta vuorovaikutuksesta eri osapuolien kesken.

Mahdollisen jatkotyön kuvaus

Rakennetun ympäristö digitaalinen mallintaminen turvallisuustyön tueksi.

Data-analytiikan hyödyntämisen kehittäminen riskien tunnistamiseen ja niiden hallinnan avuksi.

KAT verkostotoiminnan ulottaminen kansalliseksi/mahdollisesti kansainväliseksi toimintamalliksi.

Miten käytäntö paransi kaupungin, kunnan tai alueen turvallisuutta?

Tietoisuus ja ymmärrys toimintaympäristön muutoksesta ja siihen kytkeytyvistä riskitekijöistä lisääntynyt merkittävästi eri toimijoilla. Pelastustoimi päässyt paremmin kiinni alueen henkilöturvallisuusriskiin sote- ja verkostoyhteistyön kautta ja sen avulla.

Yhteisten riskienhallintakeinojen kehittyminen alueella.

Vuorovaikutuksen ja yhteistyön kehittyminen verkoston eri toimijoiden kesken kaikilla verkoston tasoilla ja osapuolien välillä.

Käytännön kautta muodostunut rohkeus puhua asioista yhdessä.

Tutkimuksen ja käytännön asiakastyön kytkeä systemaattiseksi toimintamalliksi.

Opit/kokemukset, joista muut toimijat voivat hyötyä

Verkostomainen yhteistyö ja yhdessä tekeminen eri toimijoiden osaaminen tunnistaen sekä sitä hyödyntäen turvallisuuden varmistamiseksi alueella. Maakunnalliset pelastuslaitos ja sote osoittautuneet tuloksellisuuden tässä.

Muuta huomioitavaa

Tämä kokonaisuus ei olisi onnistunut yksin pelastuslaitoksen tekemänä, vaan tähän tarvittu kaikkia osapuolia. Etelä-Karjalan pelastuslaitos ja Etelä-Karjalan sosiaali- ja

terveyspiiri päävastuullisina toimijoina vieneet yhdessä asiaa eteenpäin. Annamme mielellämme lisätietoa työskentelystä ja saaduista kokemuksista sekä tuloksista.

Keneltä tai mistä saa lisätietoa hankkeesta?

Etunimi: Jani

Sukunimi: Kanerva

Yritys / Organisaatio: Etelä-Karjalan Pelastuslaitos

Sähköposti: jani.kanerva@ekpelastuslaitos.fi

Puhelin: 040 824 7160

Verkkosivu: www.ekpelastuslaitos.fi